

Sadržajna obrada književnosti u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu

mr. sc. Kristina Silaj, dipl. knjižničarka

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

ksilaj@nsk.hr

Sadržajna obrada sastavni je dio načina obrade publikacija i knjižnične građe koja svakodnevno pristiže u knjižnice i klasifikatorima je podijeljena prema stručnim područjima za koje su zaduženi prema znanstvenim disciplinama za koje su obrazovani. Profesorica Jadranka Lasić-Lazić u predgovoru Pravilnika za predmetni katalog Knjižnica grada Zagreba iz 2004. godine ističe da je smisao bilježenja književne građe u tome što samo zabilježeno i pohranjeno osigurava svoju dostupnost. Ona ističe da su dugo vremena knjižničari radili prema nepisanim pravilima, prenoseći znanje usmenim putem i učeći kroz praksu, te da je u uvjetima stalnih i brzih promjena teško držati korak.¹

Klasifikacijski sustav koji koristi Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu je Univerzalna decimalna klasifikacija. Književnost je u UDK tablici klasificirana pod skupinom 8 u kojoj su pod brojčanim klasifikacijskim oznakama označene sve književne vrste: pjesništvo, drame, kratke priče, anegdote, pripovijetke, novele, romani, putopisi, autobiografska književnosti, eseji, pisma, aforizmi te publicistika, autobiografska proza i dr. Pravilo je da se do esejistike [82-4] građa ne klasificira predmetnom odrednicom, a dalje je potrebno uvrstiti predmetne odrednice prema sadržaju publikacije. Upute za klasifikaciju književnosti prema Univerzalnoj decimalnoj klasifikaciji u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu uređene su 2008. te ponovno 2011. godine. Skraćeno

1 Štrbac, D., Vujić, M., Pravilnik za predmetni katalog. Zagrebi: Knjižnice grada Zagreba, 2004.

izdanje UDK-a i novo prošireno *on-line* izdanja UDK-a objavljeno je 2015. Godine, kada su ponovno revidirane upute za klasifikaciju beletristike, a ta se verzija od tada i koristi.²

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu sadržajna obrada odvija se u dvije baze u programu *Aleph* i to u normativnoj i bibliografskoj bazi. Format u kojem se katalogiziraju publikacije je MARC i on označava standard za reprezentaciju i komunikaciju bibliografskih i drugih informacija u strojno čitljivom obliku. Sam rad sadržajne obrade odvija se unutar obveznih i kontroliranih polja MARC formata. Nakon 2015. godine u bibliografskoj bazi korišteno je novo Skraćeno izdanje UDK-a, a tijekom godina su redaktori skraćivali UDK brojeve pojedinih područja i kreirali UDK normativnu bazu NSK-a kako bi se zbog opsega posla postigla učinkovitost i preciznost. Tijekom posljednjih nekoliko godina u normativnoj bazi koristi se UDK *online* izdanje, a u bibliografskoj bazi koriste se UDK oznake i pravila koja su zabilježena u Normativnoj bazi Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Aktualna građa iz književnosti pristiže u knjižnice svakodnevno kao Croatica, kao tzv. obvezni primjerak. Riječ je o građi objavljenoj u Hrvatskoj, prevedenoj građi na hrvatski jezik ili nekim hrvatskim starijim izdanjima. U posljednje vrijeme aktualna zbirka strane knjige sve je manja prema statistikama, ali je sve veći priljev starih knjiga iz svih područja književnosti na brojnim stranim jezicima. Treća vrsta građe pripada zbirci doktorskih disertacija i magistarskih radova. Dugi niz godina klasifikatori književnosti imali su opsežan priljev građe iz područja retrospektivne bibliografije, čija je građa stara, rijetka i značajne kulturne vrijednosti.

U sadržajnoj obradi književnosti i normativnoj i bibliografskoj bazi postoje neka pravila odstupanja kada se primjenjuje upotreba UDK oznake u bazama. U klasifikaciji književnosti pri određivanju glavne struke složenih publikacija pregledavaju se i sheme poput Deweyjeve decimalne klasifikacije i Klasifikacije Kongresne knjižnice (*Library of Congress Classification* (LCC)). Najčešći elektronički izvori za sadržajnu obradu vodećih predmetnih odrednica književnosti su Leksikografski zavod Miroslav Krleža, ARHINET i hrvatska Wikipedija, ali se koriste i mnoge druge *web*-stranice, posebno inozemna izdanja Wikipedije. Klasifikatori književnosti koriste kao vodeće ogledne odrednice uglavnom odrednice iz hrvatske ili engleske književnosti. Kada koriste dodatne odrednice uz osobna imena, kao ogledne dodatne odrednice uz osobna imena koriste se dodatne odrednice uz, primjerice, hrvatskoga književnika Miroslava Krležu ili klasičnoga engleskog književnika Williama Shakespearea. Neki pojmovi unutar hrvatske teorije književnosti, ali i lingvistike, posebni su samo za područje Republike Hrvatske, npr. područje dijalekata i tzv. književnost na dijalektima te književnosti hrvatskih nacionalnih manjima i njihovih dijalekata. Najčešći knjižničarski izvor koji se koristi pri klasifikaciji beletristike je abecedni popis nacionalnih književnosti koji se jedini u bibliografskoj bazi

2 Sekne, M., Upute za klasifikaciju beletristike u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2016.

prenosi i s UDK *online* proširenog izdanja, zbog brojnosti jezika. Zbog toga se često koriste i geografske oznake, npr. za švicarsku, afričku književnost, kanadsku književnost i sve književnosti koje su u nekim zemljama nastajale na različitim jezicima. Drugi važni izvor za klasifikaciju književnosti je popis posebnih pomoćnih oznaka u koji su uvršteni svi književni oblici i rodovi u skladu s teorijom književnosti.

Metapodatci koje knjižničari kreiraju prema pravilima ovih dviju struka (književnosti i knjižničarstva) vidljivi su odmah na mrežnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za korisnike svih profila. Od klasifikatora Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu zahtijeva se točnost. Knjižničari koji rade sadržajnu obradu književnosti poštuju pravila koje donose institucije kao što su UDC *Consortium* te američka Kongresna knjižnica. U svom radu knjižničari su potpuno neovisni, te njihov posao ovisi isključivo o obrazovanju, najnovijim stručnim informacijama i novoj tehnologiji. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu kao kulturna institucija u svom radu rukovodi se načelom stručnosti, akademske čestitosti, nezavisnosti i etičnosti.

Literatura

Pravilnik i priručnik za predmetne odrednice. Dostupno na: <http://ps.nsk.hr/helpdoc/Predgovor.html>

Sekne, M., Jurić Vukadin, L., Upute za klasifikaciju književnosti prema Univerzalnoj decimalnoj klasifikaciji u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu s primjerima. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2009. Dostupno na: <https://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/04/upute-za-klasifikaciju.pdf>

Sekne, M., Upute za klasifikaciju beletristike u Nacionalnoj sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2016.

Štrbac, D., Vujić, M., Pravilnik za predmetni katalog, Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, 2004.

Predmetni sustav Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu

Univerzalna decimalna klasifikacija: prvo hrvatsko srednje izdanje. Dio 1: Društvene i humanističke znanosti // urednica Lidija Jurić Vukadin. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2005.

Univerzalna decimalna klasifikacija: skraćeno izdanje // urednica Lidija Jurić Vukadin. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2013.